

Casa-punct de convergență a tuturor drumurilor întoarcerii

Eleva: Ailenei Elena-Sînziana

Clasa: a XII-a Muzică

Îndrumător: Prof. Mirela Urdă

Liceul de Arte „Victor Brauner” Piatra-Neamț

Casa, asemenea unei cetăți, unui templu de rugăciune, este centrul a ceva, imaginea unui univers propriu. Casa, este un refugiu, o oază de protecție, sprijin și iubire, un sân matern. Casa este locul unde ne naștem și trăim, primul nostru univers, un punct de plecare, catedrala sufletului, punct de convergență a tuturor drumurilor-întoarcerii. Casa, înțeleasă ca sentiment de acasă, înseamnă familie. Totodată reprezintă locul regăsirii, locul reîntoarcerii la începuturi.

Casa, sentimentul de acasă, au fost explicate de mulți filosofi, din perspective diferite. Pentru Platon, casa este lumea ideilor, iar trupul este o închisoare pentru suflet. Potrivit uneia dintre interpretări, în greacă, cuvântul trup („soma”) este un derivat al cuvântului „sema”, care înseamnă „semn”. Printre alte numeroase înțelesuri, ultimul cuvânt, „sema” reprezintă un indicator care arată către un mormânt. Astfel, în acest sens, soma se referă la o filozofie greacă străveche, care considera trupul un „sema” - un mormânt al sufletului. Fiind discipolul lui Socrate, Platon reia Teoria Ideilor, însă le dă o altă importanță, reprezentând acum ființa însăși, realitatea absolută. Astfel, lumea sensibilă este lumea pe care ne-o oferă senzațiile noastre, iar lumea ideilor este lumea inteligibilă. Lumea sensibilă este schimbătoare, trecătoare și contradictorie, numai pe jumătate reală, intermediară între ființă și neființă, în timp ce lumea ideilor este reprezentată de următoarele idei: Binele absolut, Adevărul, Frumosul. Ideile, care la Platon se scriu cu majusculă, sunt ceva diferit de gândurile noastre pentru că au un statut obiectiv-ontologic, nu subiectiv-psihologic. Sufletul nostru trebuie să se întoarcă în lumea Ideilor, pentru că el aparține acestei lumi. Conform unui alt mit pedagogic platonician, înainte de a cădea în această lume, sufletul nostru se rotea în cerul Ideilor pure, purtat de o caleașcă cu doi cai, unul alb și unul negru. Acești cai reprezintă, de fapt, forțele mobilității sufletului nostru ce sunt strunite de rațiune, reprezentată în mit de vizitiu. Ele se afla în conflict, atât între ele, cele bune cu cele rele, cât și cu conducătorul carului. În cazul în care caii dorințelor nu sunt bine struniți, pot răsturna caleașca, iar sufletul cade în lumea sensibilă. Corpul, trupul devine mormânt, închisoare a sufletului, întrucât îi amintește acestuia că nu aparține

acestei lumi și tânjește după o alta. Aceasta stă la baza teoriei reamintirii. Atunci când, în urma travaliului inteligenței noastre, pornind de la datele sensibile, descoperim idei, nu noi le inventăm, ci le regăsim prin reamintire (anamnesis). Gratie reamintirii putem regăsi, în condiția noastră actuală, Ideile și să tindem spre ele. Cum a luat naștere lumea sensibilă, în care sufletul nostru este numai prizonier pasager? Între lumea Ideilor și lumea sensibilă se află un Demiurg, spune Platon, care, cu ochii la Idei, ca la un model, le imită în materia sensibilă care este ca o plastelină. Relația dintre lucrurile vizibile și Ideile invizibile este una de participatie, similară câmpului magnetic sau electricității statice.

Creștinismul vine cu o teorie diametral opusă ce susține că trupul este casă, templu al sufletului. Crearea omului este discutată în primele cărți ale Sfintei Scripturi. Se spune: „Și a zis Dumnezeu: «Să facem om după chipul și după asemănarea Noastră, ca să stăpânească peștii mării, păsările cerului, animalele domestice, toate vietățile ce se târăsc pe pământ și tot pământul!» Și a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; a făcut bărbat și femeie. Și Dumnezeu i-a binecuvântat, zicând: «Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l supuneți; și stăpâniți peste peștii mării, peste păsările cerului, peste toate animalele, peste toate vietățile ce se mișcă pe pământ și peste tot pământul!»” (Fac. 1, 26-28). În aceste versete se spun câteva adevăruri fundamentale. Se spune că omul a fost creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Făcând o legătură între acest pasaj și altul în care se spune că Dumnezeu a creat trupul din pământ și apoi a suflat asupra sa și i-a dat viață, creând astfel sufletul, este evident că sufletul nu a trăit mai înainte într-o lume eternă sau nenăscută a ideilor ci că a fost creat atunci de Dumnezeu. De asemenea, înseamnă și că trupul nu este închisoare a sufletului, ci a fost creat de Dumnezeu într-o uniune cu sufletul. Omul nu este doar un trup sau doar un suflet. Sufletul este sufletul unei ființe umane iar trupul este trupul unei ființe umane, adică omul înseamnă întotdeauna amândouă, pentru că este format din trup și suflet.

O altă noțiune de casă, sau acasă este: Biserica-lăcaș, casă a lui Dumnezeu. Ce este Biserica? ! Biserica reprezintă Casa lui Dumnezeu și Trupul lui Hristos în același timp. Biserica este Trupul Tainic al lui Hristos al cărui Cap este El însuși, trupul fiind alcătuit din totalitatea credincioșilor. În același timp numim Biserica și locul unde creștinii se întâlnesc pentru desăvârșire și mântuire sufletească.

În concepția lui Blaga, modul de existență în lumea dată este un produs mitico-filosofic al imaginației căutătoare de sensuri ultime. În lucrarea Spațiul mioritic, filosoful prezintă spațiul subconștient aplicat la structura spirituală românească. Simbolul spațiului mioritic este reprezentat de planul ușor ondulat,

adică plaiul, aspect nelipsit al unei viziuni paradisiace românești. Spațiul mioritic se află, însă, integrat în subconștientul românului, iar faptul că plaiul ilustrează aspectul cel mai reprezentativ al peisajului nostru nu constituie decât rezultatul unei alegeri ulterioare, operată de către datele subconștiente ale colectivității anonime românești. Pentru Blaga, plaiul este un drum ondulat, veșnic format din alternanța „deal-vale”. „Doina cu rezonanțele ei, – scria el – mi se înfățișează ca un produs de-o transparență desăvârșită: în dosul ei ghicim existența unui spațiu-matrice, sau al unui orizont spațial cu totul aparte. „Noi păstrăm undeva, „într-un colț înlăcrimat de inimă, chiar și atunci când am încetat de mult a mai trăi pe plai, o vagă amintire paradisiacă: Pe-un picior de plai,/Pe-o gură de rai. Să numim acest spațiu-matrice, înalt și indefinit ondulat, și înzestrat cu specificele accente ale unui anume sentiment al destinului: Spațiul mioritic”.

Mircea Vulcănescu este recunoscut în filosofie pentru două contribuții importante aduse acestui domeniu: o serie de teoretizări ce țin de filosofia religiei și promovarea unui proiect filosofic autohtonist. Pentru Mircea Vulcănescu, casă și acasă înseamnă patria mamă. Aceste două noțiuni sunt strâns legate de neam, pământ, sânge, trecut, lege, limbă, datini, obicei, cuget, credință, virtute, muncă, așezăminte, port, dureri, bucurii și semne de trăire laolaltă, stăpâniri și asupriri. În accepțiunea lui Mircea Vulcănescu „A fi român înseamnă a fi om într-un anumit fel.”, iar „Ceea ce constituie un neam este o realitate care stă la încheietura metafizicii cu istoria, o unitate de soartă, de destin în timp.” În opinia sa, românii au o percepție foarte complexă asupra vieții, remarcând că aceasta este privită ca o înfrățire universală a lucrurilor omenești, cu cele ale firii, ale naturii, creându-se o legătură mitică între aceste elemente, prin prisma cărora românii își explică destinul. Această percepție este posibilă datorită faptului că strămoșii noștri ar fi traci, aceștia fiind cunoscuți ca un neam în pieptul căruia băteau două inimi: una care îl lega pe om de glie, de pământ și una care îl făcea frate cu întregul univers.

Pentru țăranul român, casa nu avea doar o valoare materială și utilitară, el se simțea profund legat de casă prin calitățile pe care i le conferea ca unui nucleu de stabilitate, în care avea parte de tihnă și armonie, loc rodnic și benefic, generator de sensuri spirituale, nu numai materiale. Locurile cărora aparținea țăranul român și prin care se definea, și anume, casa și satul, erau pentru el pline de semnificație. Locul familiar, considerat bun, benefic și ferit era, în primul rând, casa, care se integra în alte spații, vecinătatea, satul, ultimul fiind hotarul, adică punctul unde se sfârșea spațiul care îi dădea țăranului un sentiment de siguranță și libertate. Nu întâmplător, hotarele erau marcate cu troițe sau cruci (din piatră sau din lemn) menite să-l ferească pe cel care trecea dincolo, pe cel care ieșea din zona cunoscută, unde se simțea apărat.

Gottfried Leibnitz consideră că lumea în care existăm este cea mai bună dintre toate lumile posibile. În Teodiceea, singura carte publicată de Leibnitz în timpul vieții, acesta încearcă să împace bunătatea lui Dumnezeu cu existența raiului în lume, afirmând că Dumnezeu este perfect și că lumea existentă este „cea mai bună dintre lumile posibile”. Leibnitz, susținea că Dumnezeu, prin bunătatea sa, nu ar fi dorit să creeze o lume rea. Totodată, reacționând pe baza rațiunii, Dumnezeu nu putea crea o lume contradictorie. Această lume ar fi fost contradictorie dacă Dumnezeu ar fi creat o lume perfectă (reprezentând un nou Dumnezeu). În consecință, Dumnezeu a creat cea mai bună lume (care nu este perfectă), dintre toate lumile posibile, adică dintre cele non-contradictorii.

În parabola fiului risipitor aflăm că tatăl îl iubea la fel, atât pe fiul său risipitor cât și pe fiul credincios. Dar datorită resentimentelor acestuia din urmă față de fratele său, dragostea lui Dumnezeu a fost înțeleasă diferit de către cei doi fii. Cu cât iubirea tatălui pentru fiul risipitor creștea, cu atât mai mult ura fratelui său creștea. Așadar, dragostea tatălui era cerească pentru unul, și diabolică pentru al doilea. În funcție de atitudinea fiilor față de tată și totodată a unuia față de celălalt, fiecare fiu și-a aflat propria judecată sau binecuvântare la praznicul tatălui, la care amândoi erau bineveniți. Biserica ne învață că mântuirea sau pierzania este alegerea liberului nostru arbitru. Cu toate că fiului risipitor i-a fost greu să se reîntoarcă acasă în momentul în care și-a dat seama că a greșit, și-a luat inima în dinți și s-a întors acasă cerându-și iertare. Așa că trebuie să înțelegem că atunci când un păcătos se smerește și se întoarce spre dreapta credință, el trebuie primit cu brațele deschise. Nu trebuie judecat păcatul lui, ci sărbătorită căința și reîntoacerea lui. Astfel, ni se demonstrează ipoteza: casa, indiferent de viziunea noastră asupra lumii, de însemnătatea pe care o dăm acestui cuvânt, este punct de convergență a drumurilor întoarcerii.

Omul contemporan, susținea Jean Paul Sartre, a pierdut sentimentul de acasă, este alienat, angoasat. În același sens, Ernest Bernea susținea că omul vremurilor noastre este angajat în prezent, însetat de progres material, a pierdut legătura cu tradiția „vie în sens de valoare permanentă”, a alungat trecutul, „trecutul ca și când înaintașii noștri nu ar fi fost oameni și nu ar fi avut aspirații. Omul încrezător în propriile sale forțe, s-a lăsat condus de senzații și aparențe. Lipsit de un orizont spiritual cuprinzător, lipsit de profunzime, el este lipsit de discernământ și putere de alegere. Acest om se frământă zadarnic, în năzuința de a-și crea un nou univers, deoarece el cade victimă unor aparențe derutante și tentațiilor de tot felul.

Așadar, asistăm la o criză gravă, a omului lipsit de sentimentul de acasă, lipsit de profunzime, lipsit de patriotism, criză pornită din lipsa de răspundere în fața istoriei. Se naște o nouă formulă de viață, o nouă scară de valori, un nou

principiu generator pe marea linie a permanențelor și destinului uman care trebuie împlinit. În această lume, în care binele și răul au ajuns să se completeze precum „yinul” și „yangul”, trebuie să încercăm schimbarea acestei realități cu noi înșine. Cum putem determina omul contemporan să redescopere, să regăsească sentimentul de acasă? Prin cultură și informare. Făcându-l responsabil în fața istoriei, arătându-i că nimic nu e mai important decât propriul tău neam, sânge, trecut, pământ, port, decât propria ta lege, limbă, credință, virtute, decât propriile tale datini, așezăminte și valori. Trebuie să începem din acest moment, să conștientizăm că acasă este acolo unde ți-e inima, însă inima, metaforic vorbind, va rămâne întotdeauna la casa părintească, la familia ta. Fuga aceasta zadarnică după bani, dorința de îmbogățire, derutează omul, îl determină să se abată de la drum, să renunțe la propriile valori, să se dezbrace de caracter. Ce poate fi mai trist decât pierderea sentimentului de acasă, a noțiunii de casă? În cele prezentate mai sus, observăm că acest termen, „casă”, poate fi interpretat în diferite moduri, în funcție de perspectiva din care privim. Casa poate fi, astfel, o casă a sufletului când ne referim la trup, în sens contrar, trupul poate fi o închisoare, un mormânt pentru suflet, casa poate fi, Biserica, casa lui Dumnezeu. Orice înțeles îi vom da acestui cuvânt, casa este un loc al regisirii, un loc la care omul se va întoarce cu orice ocazie, însă, așa cum spunea Jean Paul Sartre sau Ernest Bernea, omul contemporan a schimbat scara valorilor, banii fiind o prioritate, nu sufletul, familia, casa sau sentimentul de acasă. De aceea, noi, cei care încă mai avem sentimentul de acasă, înțelegem ce presupune și îl simțim cu adevărat, trebuie să ne luptăm pentru redobândirea acestui sentiment, pentru schimbarea raportului dintre bine și rău. Este o luptă grea, o luptă de durată, ce nu își va avea izbânda în viitorul apropiat, dar cu siguranță va izbândi. Chiar dacă vom conștientiza sau nu, casa va rămâne, mereu, un punct de convergență a tuturor drumurilor întoarcerii.

Bibliografie

1. Anton I. Adămuț, Filosofie. Sinteze pentru bacalaureat și admiterea în învățământul superior, Editura Polirom, Iași, 1999
2. Ernest Bernea, Civilizația română sătească, Editura Vremea, București, 2006
3. Ernest Bernea, Spațiu, timp și cauzalitate la poporul român, Editura Humanitas, București, 1997
4. Lucian Blaga, Spațiul mioritic, în vol. „Opere, 9, Trilogia culturii”, București, Editura Minerva, 1985
5. www.doxologia.ro